

Opis źródła:

Przytoczony fragment reportażu dziennikarskiego z 1925 r. stanowi obserwację autorki na temat rozwoju sportu w Republice Tureckiej, szczególnie piłki nożnej. Zwraca ona uwagę na zainteresowanie młodzieży jakim cieszy się ta dyscyplina sportu, zarówno wśród dziewcząt jak i chłopców.

Miejsce wydania:

Melcer-Rutkowska W., *Turcja dzisiejsza*, Warszawa 1925, s. 71-72.

Tekst źródła:

We wszystkich szkołach położony jest niezmierny nacisk na sporty i wychowanie fizyczne. Szczególnie piłka nożna ogromnie się w Turcji przyjęła i rozpowszechniła. Podczas moich wycieczek w okolice Konstantynopola spotykałam niejednokrotnie obozy młodzieży, grające w foot-ball. Istnieje kilka klubów sportowych, z jednym z nich, Galata-Seraj, próbowała się polska drużyna foot-balistów, przybyła do Konstantynopola podczas polskiej Wystawy Przemysłowej. Zainteresowanie sportem i grą posuwa się niezmiernie daleko. Jeden z najbardziej interesujących i najpoważniejszych dziennikarzy tureckich, Hussein Dżahid Bey, redaktor Tanina, wyzyskał to zamiłowanie i patryjotyzm klubowy w bardzo zręcznym artykule, mającym za przedmiot sejmowe walki stronnictw.

Hussein Dżahid Bey przytacza wypadki istnych rozłamów rodzinnych na tle przynależności młodzieży do tego lub innego klubu. Nie zainteresowane osobiście dziewczynki noszą kokardki i znaczki klubu Galata Seraj, albo klubu Fener Bageze. Chłopcy nie śpią po nocach i płaczą z rozpaczy w razie przegranej ich klubu. Namiętności te podsycają rodzice, zabrainiając dzieciom należenia tu albo gdzieindziej, zależnie od rodzinnej orientacji. Hussein Dżahid Bey zapytuje kiedyś którąś z uczennic, dlaczego należy do klubu Galata Seraj i słyszy jedyną logiczną odpowiedź, że absolutnie z tych samych przyczyn, z jakich brat jej należy do Fener-Bageze. Redaktor Tanina przechodzi z tej odpowiedzi na grę partii politycznych, w niezmiernie dowcipny sposób. Co do obiektywnego czytelnika, to, nie posuwając się tak daleko w analogjach, zakonkluduje jednak na rzecz nadzwyczajnego zamiłowania Turków do sportu.

W republice przystosowano na szkoły mnóstwo dawnych pałaców, które należały do licznych krewnych sułtana, to też na brak miejsca dzieci uskarżać się nie mogą. W ogóle w Turcji charakterystyczna jest bardzo proporcja budynków: domy prywatne są bardzo małe, w

Stambule drewniane, na Pera murowane, ale niskie i wąskie, oprócz, oczywiście, nowoczesnych zupełnie konstrukcji, olbrzymich, wielopiętrowych gmachów, jeszcze zresztą rzadkich. Natomiast wszelkie gmachy publicznej użyteczności zadziwiają swoim ogromem. Ogromne są meczety, ogromne ministerja z dawnych urzędów przerobione, jak na przykład gmach Wysokiej Porty przy ulicy Bab Ali, albo dawny Seraskierat na Stambule, gdzie obecnie przeniesiono część uniwersytetu. Tak samo wielkie, jak miasta, są Szkoła Lekarska w Skutari i Harbié, wojskowa szkoła, położona w stronie Siszli, dzielnicy, gdzie na Niszan-Tasz mieści się obecnie dom polskiego Poselstwa.

Słowniczek pojęć:

Wystawa Przemysłowa – wydarzenie odbywające się w sierpniu 1924 r., nad którą pieczę sprawowała Polskie Poselstwo w Turcji. Pomysłodawcą przedsięwzięcia był Roman Knoll. Miała ona na celu pokazanie polskiego dorobku gospodarczego, a także potencjału dyplomatycznego Rzeczypospolitej nad Bosforem¹

Galata-Saraj – Galatasaray Spor Kulübü, klub piłkarski założony w Stambule 1905 r. przez uczniów szkoły średniej o tej samej nazwie. Zarejestrowany w 1912 r. Wielokrotny mistrz piłkarski Turcji (24X), zwycięzca Pucharu Turcji (18x), a także Pucharu UEFA i Superpucharu Europy (2000).²

Fener-Bagcze – Fenerbahce Spor Kulübü, klub piłkarski założony w Stambule w 1907 r. Największy przeciwnik Galayasaray. Wielokrotny mistrz piłkarski Turcji (19X), a także zwycięzca Pucharu Turcji (6X).³

Tanin – czasopismo powstałe w 1908 r. w czasie rewolucji młodotureckiej. Był to jeden z najbardziej opiniotwórczych dzienników tureckich. Ostatni numer czasopisma pojawił się w 1947 r.⁴

Hussein Dżahid Bey - Hüseyin Cahit Yalçın (1874-1957), turecki dziennikarz i polityk.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Zastanów się dlaczego piłka nożna stała się tak popularna na początku XX wieku?

---

¹ H. Bartoszewicz, *Misja Romana Knolla w Ankarze*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, nr 36, (2001), s. 116-117.

² [https://pl.wikipedia.org/wiki/Galatasaray_SK_\(pi%C5%82ka_no%C5%BCna\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Galatasaray_SK_(pi%C5%82ka_no%C5%BCna))

³ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Fenerbah%C3%A7e_SK_\(pi%C5%82ka_no%C5%BCna\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Fenerbah%C3%A7e_SK_(pi%C5%82ka_no%C5%BCna)); D. Irak, *Football fandom, protest and democracy: supporter activism in Turkey*, London-New York 2019, s. 43-46.

⁴ E. A. F. Baykal, *The Ottoman Press*, Leiden, 2019, s. 59.

2.Czym była Rewolucja Młodoturecka i kiedy miała miejsce?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1.Dlaczego w 1925 r. w Turcji budynki należące do sułtana były przerabiane na placówki oświatowe?

2.Jaki był związek między rewolucją młodoturecką, a rozwojem sportu w Turcji?

Wskazówki:

Rozwój sportu w tym piłki nożnej związany był z jednej strony ze zwiększającą się świadomością na temat dobrodziejstw ruchu dla zdrowia młodzieży, z drugiej pozwalał efektywnie wykorzystać wolny czas. Nie inaczej było w Turcji gdzie ze względu na brytyjskie wpływy piłka nożna stała się bardzo popularna, zwłaszcza po Rewolucji Młodotureckiej, która umożliwiła zakładanie stowarzyszeń sportowych. Rewolucja miała na celu obalenie sułtanatu i wprowadzenie nacjonalistycznych rządów, które miały uchronić Turcję przed utratą jej wpływów politycznych i gospodarczych. Po utworzeniu w 1923 r. Republiki Tureckiej i ostatecznym upadku sułtanatu budynki należące do sułtana przerabiano na miejsca użytku publicznego, muzea lub szkoły.

Literatura pomocnicza:

Reychman Jan, *Historia Turcji*, Wrocław 1973.

Shaw S., Shaw Kural E., *Historia Imperium Osmańskiego i Republiki Tureckiej, tom 2. 1808-1975*, Warszawa 2012.

Wituch T., *Tureckie przemiany. Dzieje Turcji 1878-1923*, Warszawa 1980.

Zürcher E. J., *Turcja od współczesności do kemalizmu*, Kraków 2013.

Najważniejsze cezury:

Rewolucja młodoturecka miała miejsce w 1908 r. natomiast wydarzenia opisywane we wspomnieniach Wandy Melcer Rutkowskiej miały miejsce w 1925 r.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Tomasz Jacek Lis